

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Maciej Ferek

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2021 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko K. B.

o zapłatę

postanawia:

oddalić wniosek powoda M. S. o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Okręgowego w Krakowie w sprawie o sygn. akt I C 2121/15 i czynności określonej jako wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawie o sygn. akt I ACa 957/19.

Uzasadnienie postanowienia z dnia 21 października 2021 r

Wyrok z dnia 2 czerwca 2021 r został wydany przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w składzie nieznanym ustawie. W składzie zasiadał jako przewodniczący „SSA W. Ż.”. Pan W. Ż. „nominację” na stanowisko Sędziego Sądu Apelacyjnego otrzymał w dniu 26 kwietnia 2021 r.

Zgodnie z treścią art. 179 Konstytucji sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej nie w sposób dowolny, lecz na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Z kolei art. 187 ust. 1 pkt 2 i 3 Konstytucji stanowi, że jest to organ, w skład którego wchodzi m.in. piętnastu członków wybranych spośród sędziów, zaś Sejm ma prawo do powołania jedynie po pierwsze czterech członków, a po drugie spośród posłów.

Ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw¹ do ustawy z dnia 12 maja 2011 r o Krajowej Radzie Sądownictwa² wprowadzono art. 9a pkt 1 stanowiący, że Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych piętnastu członków Rady na wspólną czteroletnią kadencję. Zgodnie z treścią art. 6 ww. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r mandat członków Krajowej Rady Sądownictwa, o których mowa w art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wybranych na podstawie przepisów dotychczasowych, miał trwać do dnia poprzedzającego rozpoczęcie kadencji nowych członków Krajowej Rady Sądownictwa, nie dłużej jednak niż przez 90 dni od dnia wejścia w życie tej ustawy, chyba że ustał wcześniej w związku z upływem kadencji. Ustawa weszła w życie w dniu 17 stycznia 2018 r.

Trwający od grudnia 2015 r paraliż personalny Trybunału Konstytucyjnego i wydarzenia związane ze sposobem jego funkcjonowania potwierdzone najpierw

przez Trybunał Konstytucyjny, a obecnie i Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (ETPCz)³ prowadzą do wniosków dopuszczających po stronie sądów powszechnych wykorzystywanie kompetencji derogacyjnej, umożliwiającej odmowę zastosowania określonego przepisu w zakresie sprzecznym z Konstytucją. W sytuacji czasowej dysfunkcyjności sądu konstytucyjnego, pozostałe sądy są nie tylko upoważnione, ale wręcz zobowiązane do rozstrzygnięcia ad casu o niekonstytucyjności przepisów, co stanowi konsekwencję wyrażonego w art. 8 Konstytucji

zasady jej nadrzędności i bezpośredniego stosowania oraz konstytucyjnie zakorzenionej zasady związania sądów Konstytucją i ustawami⁴.

Zgodnie z zasadą legalizmu wyrażoną w art. 7 Konstytucji kompetencje Trybunału Konstytucyjnego są nieprzekazywalne, a art. 193 Konstytucji stanowi, że tylko on może orzec o utracie mocy prawnej przez ustawę i ma wyłączną kompetencję do badania hierarchicznej zgodności norm i stwierdzania jej ze skutkiem erga omnes⁵. Jednak zakłócenie zdolności Trybunału do działania powoduje przesunięcie jego zadania czuwania nad nadrzędnością Konstytucji RP na rzecz innych sądów w ramach ich kompetencji. Sądy są uprawnione i zobowiązane do rozważania problemów konstytucyjnych w procesie orzekania⁶.

Aktualnie zasada bezpośredniego wykorzystywania konstytucji w procesie stosowania prawa przez sądy nie budzi kontrowersji, a wręcz spotyka się z aprobatą. Stosowanie konstytucji przez sądy służy nie tylko realizacji uprawnień obywatelskich składających się na konstytucyjne prawo do sądu, ale jest przede wszystkim instrumentem umożliwiającym realizację roszczenia do słuszności prawa oraz sprawiedliwości rozstrzygnięcia. Stwarza możliwość rozwiązywania szeregu problemów szczegółowych związanych z kształtem konkretnych regulacji prawnych mających znaczenie dla jednostkowego rozstrzygnięcia w aspekcie reguł i zasad konstytucyjnych, czego nie można osiągnąć ograniczając się do archaicznej już koncepcji scentralizowanego modelu kontroli konstytucyjności prawa przez jeden wyspecjalizowany organ⁷. Kierunek orzecznictwa Sądu Najwyższego sprzed wejścia w życie Konstytucji⁸ ma w niej dodatkowe umocowanie w przepisie art. 8 ust. 2.. Stwierdzając w konkretnej sprawie sprzeczność przepisu ustawy z Konstytucją sąd orzeka na podstawie Konstytucji. Nie uchybia to kompetencji Trybunału do orzekania w sprawie zgodności ustawy z Konstytucją - art. 188 ust. 1. Inny jest bowiem przedmiot orzekania i wynikające stąd skutki. Trybunał orzeka o prawie i jest władny uchylić przepis i jego orzeczenie jest powszechnie obowiązujące i ostateczne, a sąd orzeka o indywidualnym stosunku społecznym, a jego pogląd jest niewiążący dla innych sądów w podobnych sprawach⁹.

Bezpośrednie stosowanie konstytucji pełni szczególnie doniosłą rolę w państwach o przeszłości totalitarnej. Prawo do odmowy zastosowania przepisów ustawy uznanych przez sądy za sprzeczne z konstytucją wynika z zasad jej zwierzchności w porządku prawa krajowego, bezpośredniej stosowalności jej przepisów (art. 8 ust. 2), niezawisłości sędziowskiej i podległości sędziowskiej jedynie Konstytucji i ustawom. Sąd nie może zastosować przepisu ustawy, jeśli uzna, że jest sprzeczny z przepisem Konstytucji, lecz zastosować przepis Konstytucji. Stosowanie Konstytucji przez sądy jest w świetle art. 8 ust. 2 uniwersalnym nakazem ustrojodawcy¹⁰. Badanie przez sąd konstytucyjności przepisu ustawy odbywa się przy okazji rozstrzygnięcia o żądaniu strony (w tym przypadku żądania nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności).

Aktualny stan osobowy Trybunału Konstytucyjnego wyraża z rąk zwolenników poglądu dającego tylko Trybunałowi prawo kontroli konstytucyjności ustaw argument, że sądy nie mają zbyt dużego doświadczenia w zakresie interpretowania konstytucji, a stosowane przez nie w tej mierze metody wykładni są wadliwe¹¹. W dniu 6 marca 2018 r Sejm po przerwaniu kadencji jedynie 15 członków-sędziów Krajowej Rady Sądownictwa „wybrał” 15 nowych członków-sędziów, a zatem sprzecznie z art. 187 ust. 1 pkt 2 i 3 Konstytucji. Dlatego organ administracyjny mający swą siedzibę w gmachu Krajowej Rady Sądownictwa i posługujący się jej pieczęciami urzędowymi nie jest organem wymienionym w Rozdziale VIII Konstytucji i nie ma kompetencji do wnioskowania do Prezydenta o powołanie na stanowisko sędziego.

Sprawa R. przeciwko (...) dotyczyła powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej, co z punktu rozważań Sądu w nin. sprawie nie ma znaczenia, bowiem kwestia kluczowa poruszana w sprawie przed ETPCz dotyczyła kluczowej kwestii legitymacji Krajowej Rady Sądownictwa w obecnym kształcie do wnioskowania o powołanie na stanowisko sędziego. ETPCz stwierdził, że „...przedstawienie Prezydentowi RP kandydatów przez KRS jest warunkiem sine qua non powołania na stanowisko sędziowskie (art. 179 Konstytucji). Prezydent nie może powołać sędziego, który nie uzyskał takiej rekomendacji (...). Na mocy ustawy zmieniającej z 2017 roku, która pozbawiła sądownictwo prawa do nominowania i wybierania sędziowskich członków KRS - prawa przyznanego mu na mocy poprzednich przepisów i uznanego przez standardy międzynarodowe - władza ustawodawcza i wykonawcza osiągnęły

decydujący wpływ na skład KRS. Ustawa praktycznie zlikwidowała nie tylko poprzedni system przedstawicielski, ale również gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W efekcie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę mianowania sędziów, z której to możliwości władze te skorzystały - jak pokazały na przykład okoliczności towarzyszące zatwierdzeniu kandydatów na sędziów do KRS. (...) Naruszenie prawa krajowego, (...) wynikające z nieprzestrzegania zasady podziału władzy i niezawisłości sądownictwa, z natury rzeczy splamiło sporną procedurę powoływania sędziów, ponieważ w konsekwencji tego naruszenia rekomendacja kandydatów na sędziów do Izby Dyscyplinarnej - warunek sine qua non powołania przez Prezydenta RP - została powierzona KRS, organowi, który nie posiadał wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Procedura powoływania sędziów, która - jak w niniejszej sprawie - ujawnia nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na powoływanie sędziów, jest per se niezgodna z art. 6 ust. 1 Konwencji¹³ i jako taka stanowi fundamentalną nieprawidłowość wpływającą negatywnie na cały proces i zagrażającą legitymacji sądu złożonego z tak powołanych sędziów. Uchybienia w procedurze powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej były tak poważne, że naruszały samą istotę prawa do "sądu ustanowionego ustawą". (...) Nieprawidłowości w procesie mianowania naruszyły legitymację Izby Dyscyplinarnej w takim stopniu, że w następstwie z natury wadliwej procedury mianowania sędziów, nie posiadała ona i nadal nie posiada atrybutów "sądu", który jest "zgodny z prawem" w rozumieniu art. 6 ust. 1. Naruszona została zatem sama istota przedmiotowego prawa. W świetle powyższego i uwzględniając swoją ogólną ocenę w ramach trzystopniowego testu przedstawionego powyżej, Trybunał stwierdza, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, która rozpatrywała sprawę skarżącą, nie była "sądem ustanowionym przez prawo"¹⁴.

W wyroku z dnia 6 października 2021 r.¹⁵ TSUE orzekł, że sąd krajowy powinien uznać za niebyłe orzeczenie sądowe wydane w składzie z osobą, powołaną na stanowisko sędziego z rażącym naruszeniem podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania systemu sądownictwa, bowiem orzeczenie takie nie można uznać za wydane przez niezawisły i bezstronny sąd.

Podobne poglądy TSUE¹⁶ oraz Sądu Najwyższego¹⁷ wyrażały już wcześniej.

W konsekwencji zdaniem Sądu Okręgowego powołanie Pana Wojciecha Żukowskiego na stanowisko Sędziego Sądu Apelacyjnego w Krakowie dokonane bez wniosku Krajowej Rady Sądownictwa jest bezskuteczne i nastąpiło z rażącym naruszeniem art. 179 Konstytucji.

Z uwagi na powyższe zdaniem Sądu wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 maja 2019 r. pozostaje nieprawomocny, bowiem wywiedzione od niego apelacje nie zostały skutecznie procesowo rozpoznane. Zgodnie z treścią art. 777 § 1 pkt 1 kpc tytułem egzekucyjnym jest prawomocne orzeczenie Sądu. Z kolei art. 776 kpc stanowi, że klauzulę wykonalności Sąd nadaje tytułowi egzekucyjnemu. Skoro wyrok Sądu Okręgowego jest nieprawomocny, a w ocenie Sądu czynność Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 2 czerwca 2021 r. nie istnieje w znaczeniu procesowym¹⁸, to Sąd orzekł jak w sentencji.

¹publ. Dz.U. z 2018 r. poz. 3,

²publ. Dz.U. z 2011 r. nr 126 poz. 714,

³wyrok TK z dnia z dnia 3 grudnia 2015 r. sygn. akt K 34/15 publ. OTK-A 2015/11/185, wyrok ETPCz z dnia 7 maja 2021 r. X. floor vs. (...) sygn. akt 4907/18 publ. (...)210065%22}}

⁴G. M., K. P. (1) „Sądowa kontrola konstytucyjności prawa. Kilka uwag o kompetencjach sądów powszechnych do bezpośredniego stosowania Konstytucji” Palestra 2016 nr 4 str. 9, wyrok SN z dnia 17 marca 2016 r. sygn. akt V CSK 413/15 publ. LEX nr 2036720,

⁵M. A., P. J. w S. M., B. L. „Konstytucja RP Tom II” str. (...) oraz W. P., K. P. (2) str. (...) tamże, wyroki SN z dnia 3 grudnia 2008 r. sygn. akt V CSK 310/08 publ. LEX nr 484695, z dnia 27 stycznia 2010 r. sygn. akt II CSK 370/09 publ. LEX nr 738475, NSA z dnia 28 marca 2008 r. sygn. akt I FSK 442/07 publ. LEX nr 465759,

6G. L. „Sądy a Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej” Przegląd Sądowy nr 7-8 str. 14,

2

7G. M., K. P. (1) „Spory ustrojowe a kompetencje sądów (Granice bezpośredniego stosowania konstytucji)” Palestra 2017 nr 12 str. 37,

8wyrok z dnia 18 listopada 1994 r sygn. akt II URN 44/94 publ. OSNAPiUS 1995/6/60, uchwały z dnia 10 maja 1996 r sygn. akt I PZP 11/96 (...) i z dnia 24 maja 1996 r sygn. akt I PZP 11/96 pub. OSNAPiUS 1997/1/8,

9T. P. w S. M., B. L. „Konstytucja RP Komentarz Tom I” str. 322,

10A. P. „Dookoła W.. Jeszcze o bezpośrednim stosowaniu Konstytucji RP” w G. L., S. A. „Sześć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Doświadczenia i inspiracje” Wydawnictwo (...) str. 238-239,

11M. J. „Skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego dla procesu stosowania prawa wobec zasady bezpośredniego stosowania konstytucji” w S. I., D. P., S. D., Smaga M. „Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa Profesora zw. dra hab. J. F.” Wydawnictwo (...)” K. 2001 str. 278,

12skarga nr (...),

13Konwencja z dnia 4 listopada 1950 r o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności publ. Dz.U.z 1993 nr 61 poz. 284,

14wyrok z dnia 22-07-2021 r w sprawie o sygn. akt 43447/19

15sygn. akt C-487/19 ((..):EU:C:2021:798)

16wyrok z dnia 15 lipca 2021 w sprawie C 791/19, postanowienie zabezpieczające z dnia 14 lipca 2021 w sprawie o sygn. akt C 204/2,

17orzeczenia w sprawach o sygn. akt III PO 7/18 publ. LEX nr 2568634, I KZ 29/21 publ. OSNK 2021/10/41.

18postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 2018 r w sprawie o sygn. akt I CSK 300/18 publ. OSP 2019/4/34,